

UDC 81'22

IRSTI 16.21.51

<https://doi.org/10.48371/PHILS.2025.4.79.026>

KAZAKHSTAN'S MEDIA DISCOURSE IN THE LINGUO-COGNITIVE ASPECT

*Sopieva B.A.¹, Aldabergenova A.A.³, Ospanova Zh.T.³

*^{1,3} Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages, Almaty, Kazakhstan

³ the Astana IT-University, Astana, Kazakhstan

Abstract. The relevance of this article is driven by the realities of the modern information society, where media play a key role in the perception and evaluation of global events, including in Kazakhstan. The aim of the article is to explore how Kazakhstani media discourse shapes public opinion and sociocultural representations through linguistic and cognitive structures. It focuses on identifying key concepts (such as *qogam* and *madeniyet*) and analyzing the linguistic strategies used in mass communication. A linguistic-cognitive analysis of Kazakhstani media discourse allows for identifying structures that influence both creators and readers of texts and predicting the degree of its impact. Key concepts that define the information space of Kazakhstan, such as **qogam** (society) and **madeniyet/kultura** (culture), are considered as domains in the linguistic organization of the media space. The methodology of critical discourse analysis and cognitive linguistics is used to study texts of mass communication. Special attention is given to the method of "linguistic network semantics" developed by S.A. Zhabotinskaya, for structuring information about media concepts. The study shows how linguistic and cognitive structures shape the meaning and understanding of media texts, reflecting the interaction of language in Kazakhstani media discourse. The scientific significance of the article lies in the fact that it contributes to the study of the media discourse of Kazakhstan from a linguocognitive point of view. The article uses modern methodological tools, such as the semantics of linguistic networks (SLN), to analyze key concepts of the Kazakh media discourse, such as "kogam" (society) and "madeniyet" (culture). This contributes to a better understanding of how language is used in mass media to shape public opinion and create meanings. This analysis may be useful for philologists and journalists, media researchers and sociologists working with problems of media influence on public opinion and the formation of sociocultural ideas.

Keywords: critical discourse analysis, concepts, conceptual ontology, cognitive strategies, linguistic analysis, media space, media discourse, linguistic network semantics

Introduction

The topical issue of the article is that the modern information society assigns special importance to both traditional and new media, which play a key role in the perception and interpretation of events occurring both globally and within Kazakhstan. The transmission and comprehension of information in all its diverse forms are shaped through media discourse, as presented in leading

Kazakhstani publications. A linguo-cognitive analysis of the conceptual structure of the media space makes it possible to identify the mechanisms that influence both the authors of texts and their audiences, as well as to predict the level of impact of media discourse. The fundamental concepts defining the Kazakhstani information space, as examined through Kazakh media discourse in this article, are *qogam* and *madeniyet* (society and culture). These concepts function as domains in the linguistic organization of the information space. They have been identified in the Kazakhstani media environment and exhibit specific features in their manifestation, while remaining universal for the modern information society. Their conceptual nature is expressed in a diverse hierarchical structure and content, which collectively determine the linguo-cognitive characteristics of their realization in media discourse.

The study of media discourse is based on an interdisciplinary approach that views the media as a symbolic form of information transmission through mass communication channels. Within this framework, the methodology of critical discourse analysis provides tools for exploring the conceptual space shaped by media discourse. Interdisciplinary analysis brings together elements of mentality theory, mediology, and sociolinguistics, which are applied in the study of mass communication texts produced in Kazakhstan.

The concept of “paradigm” is widely used in various branches of linguistics and is interpreted in different ways. In the modern paradigm of language studies, the cognitive model serves as a key “intermediate” reflection of the processes of human thinking and consciousness. Kazakhstani researcher G.G. Gizdatov defines this model as information about possible models of abstraction derived from the semantic and logical structures of that abstraction – in other words, the information must be “encoded” within the cognitive model [1, p. 4]. Based on this, the cognitive theory of language – positioned at the intersection of numerous general and specialized scientific paradigms – emphasizes the primary role of the individual and their consciousness in the self-development of society. In modern society, one of the key problems remains the perception, understanding, and interpretation of incoming information, which constitutes the main focus of media discourse research. Numerous works in the fields of sociology (N. Luhmann, E. Ya. Tarshis [2, 3]), semiotics (R. Barthes [4]), and philological concepts of media discourse (Iskakova N.S., Noruzova G.B [5], B.A. Akhatov [6], K.U. Yesenova [7], G.G. Gizdatov [8, 9]) are dedicated to solving this problem. Linguistic research of media discourse makes it possible to identify how language is used in mass media to shape public opinion, influence audiences, create specific images, and construct socio-cultural representations. This field of study highlights the connection between language, power, and politics, and also examines the influence of media discourse on the transformation and establishment of social norms and values. Linguistic analysis of media discourse contributes to a critical perception of media information and the development of language literacy, enabling individuals to recognize and interpret various linguistic strategies in media messages.

Such analysis focuses on studying texts, genres, styles, and other linguistic techniques used in mass media to convey meaning, shape images, and impact

audiences. Prominent representatives of critical discourse analysis include N. Fairclough [10] and T.A. van Dijk [11]. N. Fairclough notes that “in human affairs, connections and causal relationships between things can be distorted beyond recognition. Therefore, ‘critical’ essentially means an attempt to see the connection between things” [10]. This implies that during critical analysis, implicit arguments and unclear texts are reassessed, and their hidden meanings are revealed.

In the study of the relationship between linguistics and general cognitive issues, new areas of language analysis have emerged. Cognitive linguistics, in particular, aims to broaden our understanding of the universal and ethnically specific aspects of the linguistic worldview. The function of cognitive studies in this regard is precisely defined by S.A. Zhabotinskaya: “Contrastive linguistics, when oriented toward conceptual structures that shape linguistic worldviews, can contribute to solving a range of problems related to the patterns of structuring conceptual spaces of various scales in ethno-idiomatic systems of verbalized knowledge, to the factors influencing the focus of elements in these spaces, and to the mechanics of interaction between mental images” [12]. S.A. Zhabotinskaya in her work “Network Semantics: Theory and Practice” [13], conducted within the field of cognitive linguistics, the theoretical principles of the author’s methodology for constructing network conceptual models are presented. This methodology is applicable for structuring information represented in the meanings of linguistic units at different levels. The methodology is illustrated using the example of constructing a conceptual network of lexical polysemy.

In all the aforementioned works, special attention is given to the presentation of a key methodology developed for conceptual analysis of the meanings of linguistic and speech units, known as “lingual network semantics” (LNS).

Materials and methods

In this article, the research material comprises newspaper publications presented in Kazakhstan’s leading media outlets, *Zhas Alash* and *Kursiv*. These publications were selected for the evident reason that they currently offer a concentrated representation of the country’s information space and, accordingly, the fundamental concepts chosen for this study. It is proposed to refine the conceptual analysis using a modern methodological approach known as the “*semantics of lingual networks*”. This approach is based on the work of S.A. Zhabotinskaya and the integration of methods from various international schools of cognitive linguistics. In international practice, the application of cognitive-linguistic methods to the analysis of concepts—including political ones—has yet to gain widespread acceptance. Existing studies in the field of critical discourse analysis most often focus on metaphorical descriptions, examined through theories of conceptual metaphor and conceptual integration. The “*semantics of lingual networks*” (SLN) method, developed by S.A. Zhabotinskaya, is used to structure information about political and media concepts. The concept is analyzed with an emphasis on one of its components. The conceptual space of the concept is structured as a matrix model that includes: *Domains* (and subdomains) as conceptual foci, *Parcels* (and sub parcels as foci within domains, and *Thematic*

quanta, which generalize the meanings of textual descriptions. Implicit links between the domains and their constituent parcels are established through basic propositional schemes. The degree of emphasis on domains, parcels, and thematic *quanta* is determined by the number of textual descriptions presented.

In her research, S.A. Zhabotinskaya actively uses the SLN methodological approach she developed to analyze various topics. Within the linguo-cognitive framework of “semantics of lingual networks,” a frame—as a method of structuring information—may be presented in the form of a frame-network or a frame-matrix. In a frame-network, conceptual nodes and their interconnections are clearly marked, whereas in a frame-matrix, the nodes are explicit, but the connections between them remain implicit. The application of a frame-matrix is particularly effective for systematizing large volumes of information that require generalization. In both the network and the matrix, the content of the nodes can be further detailed, becoming more specific, which leads to the creation of multi-level structures such as networks within networks or matrices within matrices. Various conceptual levels organized hierarchically include:

the conceptual space (the entire structured body of information),
domains (conceptual nodes of the conceptual space),
parcels (nodes forming the domains), and information *quanta* (nodes within parcels that generalize information from specific textual descriptions) [12].

Results

The methodological tools and procedural algorithm of Semantics of Lingual Network (SLN) used propose tools suitable for the cognitive-linguistic analysis of the key concepts *qogam* (society) and *madeniyet/kultura* (culture) as represented in media texts. These concepts play a significant role in the modern media landscape, and their study has interdisciplinary relevance, being considered from a linguo-cognitive perspective. From a linguistic point of view, such research helps to understand how different concepts interact to construct meaning within a narrative framework.

Semantics of Lingual network is a field in linguistics that studies the organization of semantic information in language using network structures. Semantic networks are a collection of concepts and their interrelations. In a linguistic context, domains refer to specific areas of conceptual semantics within which particular terms or linguistic constructions may be used. Information modeling takes place at various conceptual levels, associated with the clarification and detailing of data. These levels include: *Conceptual sphere* (conceptosphere) — the entire informational space being modeled; *Domain* — a thematically unified informational focus within the conceptual sphere; *Parcel* — a thematically integrated part of the domain, highlighting a specific informational aspect; *Concept* — a specific notion within a parcel.

In S.A. Zhabotinskaya's interpretation, the multi-level conceptual model is structured as a “network-within-networks”: the entire conceptual space, or conceptosphere, forms a network of domains; each domain is structured as a network of parcels; a parcel includes synonymous and antonymous concepts, and the content of each concept is structured through a network of features (see Figure 1).

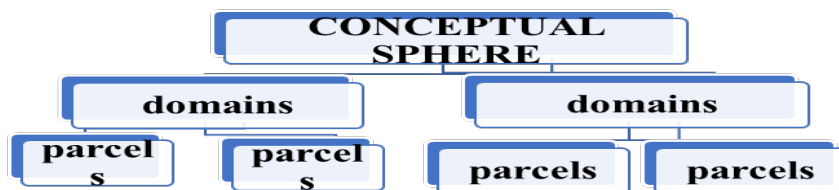

Figure 1 – Semantics of lingual networks developed by S.A. Zhabotinskaya

Linguo-cognitive aspects of media texts examine the interaction between linguistic and cognitive processes involved in the creation, perception, and interpretation of media content. These aspects focus on how language and cognitive structures influence the formation of meaning and the understanding of information in the media.

Research in this field helps identify how language and cognitive processes shape the content, structure, and impact of media texts. The linguo-cognitive approach, for instance, allows for the analysis of metaphors, metonymies, and other linguistic devices used to create conceptual images and associations in media materials.

In addition, it considers cognitive models, processes of categorization, semantic fields, and frames that are present in media texts and influence their interpretation. From the perspective of the linguo-cognitive approach, media texts are viewed as tools of communication that employ language and cognitive mechanisms to convey information and influence the audience. Such research enables a deeper understanding of how language and cognitive processes generate meaning and affect the perception and interpretation of media texts.

Discussion

The conceptual sphere of Kazakhstan consists of domains (concepts) are represented in the articles of *Zhas Alash* and *Kursiv* through various parcels. The conceptual structure of this field includes a number of original predicates, where static and dynamic predicates appear to varying degrees: static predicates are more widely represented, while dynamic ones are less frequent, as can be observed in the materials from the *New York Times*. Typical parcels and their characteristics shape the media discourse of Kazakhstan.

In this article, the domains (concepts) represented in the publications of *the Zhas Alash (ZA)* and *Kursiv* by various actants and conceptual fields are considered as the conceptual sphere of Kazakhstani media discourse. Within semantic networks, characteristics (actants) help determine the semantic meaning of a sentence or phrase. Each concept is assigned as a positive (+), negative (-), or neutral (0) evaluation.

Based on the articles chosen for the present research the conceptual field “Qogam” (Society) has an ontological model which includes the actants like *Zhastar (Youth)*, *Gylym men Innovatsiya (Science and Innovation)*, *BAK Uiymdary (Media organizations)*.

In the news by the *Zhas Alash* in the parcel *Zhastar (Youth)* with the meanings *kind-hearted, motherland lovers, eco-conscious young people* are considered as active and patriotic participants of the events aimed at solving some social,

ecological problems of the country. This is achieved with the help of using the following lexical units which denote some health problems (*зағип оқырмандар, зағип адам, ерекше жандар, көзі көрмейтін және әлсіз көретін азаматтар*) and young people try to help them organizing some training sessions:

Example 1: Соның біріне тоқталсақ, жуырда ғана Жамбыл облысында «Зағип оқырмандармен қарым-қатынас», «Зағип адамға түсті сипаттау», «Ерекше жандармен қарым-қатынас» тақырыптарында ерікті жастардың қатысуымен тәжірибелік тренингтер өткізілді. Ішпараны Тараз қаласы әкімдігі ішкі саясат бөлімі мен Жамбыл облыстық көзі көрмейтін және әлсіз көретін азаматтар кітапханасында өткізілді. (ЖА 01.06.23. Ерікті жастардың қоғамға тигізер пайдасы) (*Recently in the Zhambyl region, practical training sessions were held for volunteer youth on the following topics: "Interaction with visually impaired readers," "Describing colors to the blind," and "Communication with people with special needs." The event was organized by the Department of Internal Policy of Taraz city administration and the Zhambyl Regional Library for the Blind and Visually Impaired (JA 01.06.23. The benefit of volunteer youth to society).*)

In the other two examples in the press the young people are described to participate in the activities devoted to honour the anniversary of the Great Victory and promote the development of ecological consciousness (*тазалық жұмыстарын жүргізді, қайырымдылық істер марафонын өткізді, Бірге Таза Қазақстан» акция, көгалдандыру мен тазалық жұмыстары жүргізілді, күл- қоқыстан тазартты, 5 дана көк шырша, 7 дана жасыл шырша, 50 дана қырым қарағайы мен 120 дана шынар ағашы мен 6 туя ағашы отырғызылды*):

Example 2: Олай дейтініміз, өткен айда ғана Ұлы жеңістің 78 жылдығына байланысты Мақтаарал ауданы Жамбыл ауылдық округінде «Ер есімі – ел есінде» атты ескерткішінде **тазалық жұмыстарын жүргізді**. Одан бөлек ерікті жастар қарттардың да жағдайын ұмыт қалдырған жоқ. Яғни «Қамқорлық» акциясы бойынша Жамбыл ауылдық округінің жұмыспен қамту және әлеуметтік бағдарламалар бөлімі «Жастар ресурстық орталығы» КММ-нің ұйымдастыруымен **қайырымдылық істер марафонын өткізді** (ЖА 01. 06.23) (*What we mean is that just last month, in honour of the 78th anniversary of the Great Victory, cleanliness work was carried out at the «Eternal Glory» monument in the Zhambul rural district of the Maktaaral region under the theme «A Hero's Name – Remembered by the People». Additionally, the voluntary youth did not forget about the elderly. Specifically, as part of the «Care» campaign, the Employment and Social Programs Department of the Zhambul rural district, in collaboration with the Youth Resource Center, organized a charity marathon. (JA 01.06.23).*)

Example 3: Жамбылдық ерікті жастар облыстың көркеюіне, экологияның тазаруына да ерекше үлестерін қосып келеді. Мәселен, биыл «**Бірге Таза Қазақстан» акциясы** бойынша, Тараз қаласында көктемгі **көгалдандыру мен тазалық жұмыстары жүргізілді** (ЖА 01.06.23); Акция барысында Төле би, Тәуке хан көпірінен бастап Президент саябағына дейін шырша, қарағай, шынар сынды көпжылдық ағаштар отырғызылды. Ал Тараз өңірлік университеті, Шерхан Мұртаза атындағы Тараз инновациялық институтының студенттері мен ерікті жастар қала аумақтарын **күл- қоқыстан тазартты**. Көгалдандырудың нәтижесінде облыста **5 дана көк шырша, 7 дана жасыл шырша, 50 дана қырым қарағайы мен 120 дана шынар ағашы мен 6 туя ағашы отырғызылды** (ЖА 01.06.23. Ерікті жастардың қоғамға тигізер пайдасы) (*Volunteer youth from Zhambyl continue to contribute significantly to the beautification of the region and ecological cleanup. For instance, as part of the "Together for a Clean Kazakhstan" campaign, spring greening and cleanup work was conducted in Taraz (JA 01.06.23). During the campaign, long-living trees such as firs, pines, and sycamores were planted from Tole Bi and Tauke Khan bridges to the Presidential Park. Students from Taraz Regional University and Taraz Innovation Institute named after Sherkhan Murtaza, along with volunteer youth, cleared city areas of trash. As a result of the greening efforts, 5 blue firs, 7 green firs, 50 Crimean pines, 120 sycamore trees, and 6 thuja trees were planted in the region (JA 01.06.23. The benefit of volunteer youth to society).*)

In the Kazakh media such parcels as *Gylym men Innovatsiya (Science and Innovation) BAK Uiymdary (Media organizations)* within the concept “Qogam” are characterized to be *innovative and meeting modern demands* represented with the language means denoting progress, innovation, optimization (*дамып отыруы да оңтайлы жұмыс жасауға негіз болады, инновациялар, өзінің дәрежесін көтеріп, etc.*):

Example 4: Медицина саласының жаңарып, оңтайлы жұмысы Отандық дәрігерлерге де өз кезегінде сәт сайын өзгеріп тұратын түрлі сырқаттармен небір вирустарға төтеп беру үшін үздіксіз оқып жетіліп отыру қажет деген талап та қойылады. Медицина саласына қатысты білім- білікпен тәжірибенің әр кезеңде жаңарып, дамып отыруы да оңтайлы жұмыс жасауға негіз болады (ЖА 21\02.23); Перфузиолог дәрігерлерге арналған «перфузия және жасанды қан айналым саласындағы инновациялар» тақырыбында семинар және шеберлік сағаты ұйымдастырылды (ЖА 21.02.23) (The renewal and optimization of the medical field requires domestic doctors to continuously study and improve in order to combat ever-evolving diseases and viruses. The constant updating of knowledge and experience in medicine allows for more efficient work (JA 21.02.23). A seminar and masterclass were organized for perfusion specialists under the topic: “Perfusion and Innovations in Artificial Circulation” (JA 21.02.23)).

Example 5: Дүниетанымдық хабарлар ана тілінде дәріптелуде Еліміздің басты әрі қазақ тілінде ғана таза хабар тарататын Ұлттық «Қазақстан» телеарнасының абыройы мен беделі асқақ, әрине. Елім, жерім, ана тілім дейтін қазақтілді көрермен халық тарапынан өз орнын ойып тұрып алғандығында сөз жоқ. Талай қызықты елдік бағдарламаларды, небір көркем фильмдер, соның ішінде, ұлттық көркем кино туындыларымызды, деректі фильмдерімізді басқа да дүниетанымдық хабарларды дәріптеп, үлкенді-кішілі көрермендерді баурап, өзінің дәрежесін көтеріп келе жатқанын тұрақты көрермен ретінде мақтанышпен айта аламын (ЖА 17\01.23) (Worldview-related programs are being broadcast in the native language. The national Kazakhstan TV channel, which broadcasts purely in Kazakh, enjoys great respect and a high reputation. Without a doubt, it has earned its place among Kazakh-speaking audiences who value their nation, land, and mother tongue. The channel continues to raise its status by captivating both younger and older viewers through diverse national programs, artistic films (including national cinema), documentaries, and other worldview content (JA 17.01.23).

It is evident that the content of the news under analysis related to medicine and media have a positive broadcasting in Kazakhstan. However, in the *Zhas Alash* there are the articles which discuss the problems that Kazakhstan faces nowadays. For example, the Kazakh language that is not widely used at big occasions, forums or conferences, and, consequently, the content of the articles is problematic and the parcel *BAK Uiymdary (Media organizations)* has a negative meaning as *sloppy* and it is realized with the rhetorical questions: *Неліктен орысша сөйлеп отырсыздар? or Ал біз қашанға дейін тілдің түйткілін сөзге береді екенбіз?* The young people are asked to develop Kazakh at different levels, republican or international.

Example 6: .. екі күн бойы Еуразиялық экономикалық одаққа кіретін елдер арасындағы келісімге сай «Жаңа болмыстағы цифрлық әріптестік» тақырыбында Digital Almaty бесінші форумы өтті. Аталған форумда күтпеген жағдай орын алды. Тағы түйткілді тілге әкеліп тірейміз ғой (ЖА 07\02.23); Алдымызда сөйлеп тұрған жеті адамның бесеуі – қазақ. Форумға келген азаматтардың 90 пайызы қазақ. **Неліктен орысша сөйлеп отырсыздар?**(ЖА 07\02.23); Ал кешегі диджитал форумда тағы қазақ тілі босағадан сығалап қалды. Жалпы халықаралық іс-шаралар қазақ және ағылшын тілдерінде өтуі керек қой. Ендеше, қазақ ұлтының басқа ұлт өкілдерін ассимиляциялаушы бола алмағанына қарапайым халық кінәлі емес. Билік болғызбады. Өкінішті. **Ал біз қашанға дейін тілдің түйткілін сөз ете береді екенбіз?** (ЖА 07\02.23) (*The fifth Digital Almaty forum was held over two days under the theme “Digital Partnership in a New Reality,” among Eurasian Economic Union countries. However, unexpected issues arose. Of the seven people speaking on stage, five were Kazakhs. Of the participants, 90% were Kazakhs. So why are you speaking Russian? (JA 07.02.23). Once again, at the digital forum, the Kazakh language was left out. International events should be conducted in Kazakh and English. The fact that the Kazakh nation has not been able to assimilate other ethnic groups is not the fault of ordinary people. The authorities didn't allow it. It's unfortunate. How much longer will we keep discussing the problems of our language? (JA 07.02.23).*)

The results of the analysis of the parcels of the concept “**Qogam**” are represented in Table 1.

The ontological model of the conceptual field “Madeniyet” and “Kultura” (Culture) includes such parcels as *tarihi zhadigerler (historical artifacts)*, *oner tuyndylary (works of art)*, *madeni zhadigerler (cultural artifacts)* in the *Zhas Alash* and *Istoricheskkiye relikvii (Historical artefacts)* and *Uchrezhdeniya kultury (Cultural institutions)* in *Kursiv*.

The meanings in the Kazakh-language *Zhas Alash* are mainly positive. The press is focused on describing the Kazakh culture as sophisticated, rich, highlighting different aspects of the Kazakh culture and its modern interpretation. They emphasize the rich historical legacy of the Great Steppe and the symbolic meaning of traditional elements like the Shanyrak of the yurt, the role of art as a powerful tool for expressing social and political themes. Special attention is given to preserving and promoting cultural heritage both nationally and internationally. In general, the press reflects the depth, diversity, and ongoing relevance of Kazakh culture in contemporary society.

In the Kazakhstani media the publications mainly demonstrate a trend of cultural development through innovation, tradition, regulation, and spiritual exploration in the modern Kazakh society. Although the topics in the *Zhas Alash* and *Kursiv* discussed are similar, their features can differ. In the Russian-language *Kursiv* the situation is a bit different. The tone is positive and neutral.

The results of the analysis of the parcels of the concepts “Madeniyet” and “Kultura” are represented in Table 2.

Table 1. Conceptual fields of the concepts “Madeniyet”, “Kultura” (Culture)

Concept	Parcels	Meanings	Evaluation	Examples
Madeniyet	<i>T a r i h i Zhadigerler (Historical Artifacts)</i>	<i>modern</i>	+	Ұлы далада ұлық жетістіктер салтанат құрған. Көшпелі тіршілігі мен отырықшы мәдениеті қатар қабысқан, экономикасы мен сауда-сағтығы бірдей өркендеген, құрылыс архитектурасы мен абаттандыру саласы, мәдениеті мен ғылымы өзгеден озық тұратын қалалар мен қоныстар бой көтерді. Солардың бір шоғыры Талас атырабында орналасқан(ЖА 14.02.23); Ұлы өркениеттердің бастау бұлағы болған, тылсым құпиясы әлі толық ашыла қоймаған, толық зерттелмеген Ақыртас кешені, Құлан қаласы, құм арасындағы Ақкесене – бәрі осы өңірдің інжу-маржаны (ЖА 14.02.23)
		<i>the sanctity of the yurt</i>	+	Киіз үйдің аса бір қасиетті сүйегі болып саналатын заты – Шаңырақ. Қашанда шаңырақты қадір тұту – халқымыздың атадан балаға мирас саналатын бұлжымас салты (ЖА 21.02.23); Егер зардап шегіп жатқан аймақтар болса, баспана ретінде әскери палаткалар немесе жеңіл шатырлар ды жіберген дұрыс. Киіз үйді шекара асырмайық, ол тек Қазақстанның кең байтақ даласына жарасымды (ЖА 21.02.23)
	<i>Oner Tuyndylary (Works Of Art)</i>	<i>innovative</i>	+	Жаңа сарындағы қойылым. Театрға көрермен бармайды деген бос әңгіме. Жақсы спектакль болса, театр таңдамайды қазір халық. Оны осы аптада Ғабит Мүсірепов атындағы театрда қойылған поэтикалық драмадан көрдік (ЖА 19.01.23).Кейіпкерлері кім болса да, әділдік жолында басын бәйгеге тіккен арыстардың ауыр тағдыры өлеңмен өрілген. Бұған дейін сахналанбаған саяси ойындардың алғаш көркем шығармаға айналуы (ЖА 19.01.23)
	<i>restoration</i>	+	Тарихи-мәдени мұраларымызды шетелдерде танымал ету 2023 жылдың 28 қыркүйегінде аспан асты елінің бас шаһары Бейжің қаласындағы «Гутун» император сарайы мұражайында халықаралық «Бір белдеу, бір жол» жобасының 10 жылдығына арналған «Мәдени мұра және археология саласындағы ынтымақтастық» атты археологиялық көрме ашылды («Тыйым салынған» музейдегі көрме. ЖА 10.10.23).	
	<i>adaptable to change</i>		Жаңа сарындағы қойылым. Театрға көрермен бармайды деген қате пікір. Бұл аптада Ғабит Мүсірепов театрында қойылған поэтикалық драмадан байқауға болады (ЖА 19.01.23).Әділдік үшін жанын пидә еткен арыстардың қайғылы тағдыры өлеңмен өрілді. Бұған дейін сахнада болмаған саяси тақырыпты алғаш көтерген қойылым (ЖА 19.01.23).	
	<i>Madeni Zhadigerler (Cultural Artifacts)</i>	<i>integration of different kinds of art</i>		Халықаралық көрме «Бір белдеу, бір жол» бағдарламасы аясындағы елдер арасындағы археологиялық ынтымақтастықтың нәтижелеріне арналған «Мәдени жәдігерлер – алуан түрлі өнердің интеграциясы», «Ізденіс – мәдени алмасулардың дәлелі», «Ынтымақтастық» – бірлескен археологиялық жетістіктер» және «Кеңейту – өркениетке жол ашу» деп аталатын

			+	төрт санатқа бөлінген.2016 жылы «Бір белдеу, бір жол» бағдарламасы бойынша «Есік» қорық-мұражайы Сиян провинциясындағы Шэнси археология институтымен бірлесіп, Рахат қалашығына археологиялық қазба жұмыстарын жасау бойынша жоба дайындап, меморандумға қол қойған болатынбыз.. Алғашқы 2 жыл бойы Қытай әріптестеріміз өз тарапынан қаржыландырды. Кейін madeniyet және спорт министрлігінің қолдауымен қолданбалы зерттеу бағдарламасын ұтып алу арқылы екіжақты қаржыландыруға көшті («Тыйым салынған» музейдегі көрме. ЖА 10.10.23)
Kultura	Исторические реликвии	<i>modern</i>		Концепт-сторы или магазины с концепцией – это ретейл- пространства, где не просто торгуют, а еще и продвигают определенную систему взглядов. Через необычный интерьер, подбор брендов, индивидуальный подход в работе с клиентами концепт-сторы транслируют мировоззрение своих создателей. На продвижении стоят самые разные идеи: идея slowfashion (медленная мода), осознанного потребления или идея инноваций и прогресса. Чаще всего для ассортимента концепт-сторов подобраны уникальные дизайнерские коллекции, не представленные в масс-маркете (Вещи со смыслом. Курсив 28.09.23)
		<i>unique</i>	0	В создании творческого пространства для локальных дизайнеров видит цель своего проекта и Акниет Карабек. Концепция Veerl-Ui заключается в продвижении «неоказахского» стиля (современные одежда и аксессуары с этноэлементами). Концепт-стор объединяет творческих людей из Казахстана и Центральной Азии. Современное переосмысление казахских традиций, орнаментов, этноукрашений и костюмов – одна из самых широко транслируемых концепт-сторами идей (Вещи со смыслом. Курсив 28.09.23)
	Учреждения культуры (Cultural institutions)	<i>neutral</i>	0	Профессиональный стандарт «Деятельность в области религии» планируют ввести в Казахстане. Его должны будут соблюдать представители 14 профессий: религиоведы, исламоведы, теологи, преподаватели религии и религиоведения, преподаватели теологии, имамы- хатибы, устазы, исламские теологи, хафизы (кари),хадисоведы,исламские фикхи, имамы, азаншы (Курсив 09.08.23г.)
		<i>popular</i>	+	В Казахстане на фоне роста внутреннего туризма увеличивается популярность паломнических туров. Наши соотечественники стали больше интересоваться посещением не только «раскрученных» святых мест, но и региональных локаций. Мавзолей Ходжа Ахмеда Ясави в Туркестане — самый посещаемый объект религиозного туризма в нашей стране, выяснил Центр социологических исследований KursivResearch в ходе июльского опроса 1600 наших соотечественников. С паломническими или туристическими целями там хоть раз побывали более половины (54,2%) респондентов, интересующихся религиозными святынями — существенно больше, чем в Мекке, Медине и Иерусалиме вместе взятых (34%). Курсив 22.06.23)

To summarize the findings, it is important to note that the analysis conducted on the example of the Kazakhstani press reveals a stereotypical perception of the concepts under study, reducing them to objective and subjective evaluations. In media representations, the dominant concepts are qogam (society) and madeniyet/kultura (culture). Most of these concepts are presented with a positive connotation, which may indicate the intention of the press to maintain an optimistic view of public life and the country's development. Despite the predominance of positive characteristics, a neutral approach is also occasionally observed, indicating an effort to portray social reality objectively.

Overall, the media discourse of Kazakhstan reflects public life with an emphasis on supporting state policy and positive development, while giving moderate attention to traditions and religion.

Conclusion

The analysis revealed that the concepts qogam (society) and madeniyet/kultura (culture) play a significant role in the modern media landscape of Kazakhstan, influencing the formation of public opinion and socio-cultural representations. The study also showed that Kazakhstan's media discourse tends to promote an optimistic vision of public life and national progress, reflecting an effort to maintain objectivity in depicting social reality. This is underscored by the fact that the majority of concept descriptions carry a positive evaluation, although neutral approaches are also present. Nevertheless, culture and traditions receive less attention in media discourse compared to state and social aspects. Thus, the media discourse of Kazakhstan represents a complex system in which various concepts interact and significantly influence the audience. The analysis of the linguo-cognitive aspects of media texts allows for a deeper understanding of how language and cognitive structures shape meaning and affect the perception of media content. Such studies contribute to the development of language literacy and critical thinking regarding the information consumed through media.

In general, the media discourse of Kazakhstan reflects contemporary Kazakhstani identity and is characterized by support for state policy and a focus on positive development, which influences the rhetorical methods of information presentation and the formation of public opinion.

ЛИТЕРАТУРА

[1] Гиздатов Г.Г. Концептуальные схемы в когнитивной парадигме лингвистики // Когнитивная лингвистика конца XX века. Материалы международной конференции. Ч.2. Минск. – С.104-107.

[2] Луман Н. Реальность массмедиа. – М., 2005. – 146 с.

[3] Таршис Е.Я. Контент-анализ. Принципы методологии. – М., 2014. – 140 с.

[4] Барт Р. Критика и истина. Избр. работы: Семиотика. Поэтика / пер.с фр. –М.: Прогресс, 1989. – 108 с.

[5] Iskakova N.S., Noruzova G.B. The concept “Welfare” in British social

media discourse" // Bulletin of Ablai Khan KazUIR and WL. Series "Philological sciences". – 2024. – №1 (72). – Pp.129-141

[6] Ахатова Б.А. Политический дискурс и языковое сознание. – Алматы: Экономика, 2006. – 302 с.

[7] Есенова К. Қазіргі қазақ медиа-мәтінінің прагматикасы (қазақ баспасөз материалдары негізінде): филология ғылымдарының докторы ғылыми дәрежесін алу үшін дайындалған диссертация. – Алматы, 2007. – 157 б.

[8] Гиздатов Г.Г., Сопиева Б.А. Дискурс и идентичность в медиальном пространстве Казахстана // Вестник КазНУ имени аль-Фараби. Серия филологическая. – 2017. – №3 (167). – С. 132-135.

[9] Гиздатов Г. Г., Сопиева Б.А. Culture as a Text and a Project in the Post-Soviet Discourse (By the Example of Kazakhstan) // ПРАΞΗΜΑ. Journal of Visual Semiotics <https://doi.org/10.23951/2312-7899-2023-1-30-47>

[10] Fairclough N. Critical discourse analyses // Discourse as social interaction. – London: Sage, 1997. –Vol. 1. – 284 p

[11] Teun A. van Dijk Ideology and discourse. A Multidisciplinary Introduction Pompeu Fabra University. – Barcelona, 2000. – 129 p.

[12] Жаботинская С.А. Имя как текст // Cognition. Communication. Discourse. – 2013. – №6. – С.47-76

[13] Жаботинская С.А. Сетевая семантика: теория и практика // Когнитивные исследования языка. Выпуск XIV. Когнитивная лингвистика: итоги, перспективы. – Москва-Тамбов, 2013. – С. 81-85.

[14] Zhas Alash <https://zhasalash.kz>

[15] Курсив <https://kz.kursiv.media/>

REFERENCES

[1] Gizdatov G.G. Konceptualnie shemi v kognitivnoi paradigme lingvistiki // Kognitivnaya lingvistika konca HH veka. Ma_teriali mejdunarodnoi konferencii. Ch.2. Minsk. – S.104-107. [in Rus.]

[2] Luman N. Real'nost' massmedia [The reality of mass media]. – M., 2005. – 146 s. [in Rus.]

[3] Tarshis E.Ya. Kontent-analiz. Printsipy metodologii [Content analysis. Principles of methodology]. – M., 2014. – 140 s. [in Rus.]

[4] Bart R. Kritika i istina [Critics and truth]. Izbr. raboty: Semiotika. Poetika / per. s fr. – M.: Progress, 1989. – 108 s. [in Rus.]

[5] Iskakova N.S., Noruzova G.B. The concept "Welfare" in British social media discourse" // BULLETIN of Ablai Khan KazUIR and WL. Series "Philological sciences". – 2024. – № 1 (72) 2024. – Pp.129-141

[6] Akhatova B.A. Politicheskij diskurs i yazykovoe soznanie [Political discourse and linguistic consciousness]. – Almaty: Ekonomika, 2006. – 302 s. [in Rus.]

[7] Esenova Q. Qazirgi qazaq media-mätinining pragmatikasy (qazaq baspasöz materialdary negizinde) [Pragmatics of modern Kazakh media text]: filologiya ғылымдарының докторы ғылыми дәрежесін алу үшін дайындалған dissertatsiya. – Almaty, 2007. – 157 б. [in Kaz.]

[8] Gizdatov G.G., Sopiёva B.A. Diskurs i identichnost' v medial'nom prostranstve Kazakhstana [Discourse and identity in the medial space of Series "PHILOLOGICAL SCIENCES" No. 4 (79) 2025

Kazakhstan] // Vestnik KazNU imeni Al'-Farabi. Seriya filologicheskaya. – 2017. – №3 (167). – S. 132-135. [in Rus.]

[9] Gizdatov G.G., Sopieva B.A. Culture as a Text and a Project in the Post-Soviet Discourse (by the Example of Kazakhstan) // ПРАΞΗΜΑ. Journal of Visual Semiotics <https://doi.org/10.23951/2312-7899-2023-1-30-47>

[10] Fairclough N. Critical discourse analyses // Discourse as social interaction. – London: Sage, 1997. – Vol. 1. – 284 p.

[11] Teun A. van Dijk Ideology and discourse. A Multidisciplinary Introduction. Pompeu Fabra University. – Barcelona, 2000. – 129 p.

[12] Zhabotinskaya S.A. Imya kak tekst [Name as text] // Cognition. Communication. Discourse. – 2013. – №6. – S. 47-76. [in Rus.]

[13] Zhabotinskaya S.A. Setevaya semantika: teoriya i praktika [Network semantics: theory and practice] // Kognitivnye issledovaniya yazyka. Vypusk XIV. Kognitivnaya lingvistika: itogi, perspektivy. – Moskva-Tambov, 2013. – S. 81-85. [in Rus.]

[14] Zhas Alash <https://zhasalash.kz>

[15] Kursiv <https://kz.kursiv.media>

ҚАЗАҚСТАННЫҢ МЕДИАДИСКУРСЫ ЛИНГВО-КОГНИТИВТІК АСПЕКТ АЯСЫНДА

*Сопиева Б.А.¹, Алдабергенова А.А.³, Оспанова Ж.Т.³

*^{1,2}Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті, Алматы, Қазақстан

³Astana IT-University, Астана, Қазақстан

Аннотация. Бұл мақала қазіргі ақпараттық қоғамның шындығымен өзектенеді, онда медиа әлемдік оқиғаларды қабылдау және бағалау барысында, соның ішінде Қазақстанда да, негізгі рөл атқарады. Мақаланың мақсаты – қазақстандық медиа дискурс лингвистикалық және когнитивтік құрылымдар арқылы қоғамдық пікір мен әлеуметтік-мәдени өкілдіктерді қалай қалыптастыратынын зерттеу. Ол негізгі ұғымдарды анықтауға (мысалы, қағаз және мәдениет) және бұқаралық коммуникацияда қолданылатын лингвистикалық стратегияларды талдауға бағытталған. Қазақстан медиадискурсының лингво-когнитивтік талдауы мәтіндердің авторлары мен оқырмандарына әсер ететін құрылымдарды анықтауға және оның әсер ету деңгейін болжауға мүмкіндік береді. Қазақстанның ақпараттық кеңістігін анықтайтын негізгі концептер, **qogam** (qogam) және **madeniyet** (madeniyet), медиакеңістіктің тілдік ұйымдастырылуындағы домендер ретінде қарастырылады. Бұқаралық коммуникация мәтіндерін зерттеу үшін сыни дискурс талдау және когнитивтік лингвистика әдіснамасы қолданылады. Зерттеу қоғамдық пікірді қалыптастыру, бейнелер жасау және әлеуметтік-мәдени түсініктерді құрастыру үшін бұқаралық ақпарат құралдарында қолданылатын тілдік стратегияларды анықтауға бағытталған. С.А. Жаботинская әзірлеген медиа ұғымдары туралы ақпаратты құрылымдау үшін қолданылатын «лингвистикалық желілік семантика» әдістемесіне ерекше назар аударылады. Зерттеу тілдік және когнитивтік

құрылымдардың медиатексттердің мәні мен түсінігін қалыптастыратынын, Қазақстан медиадискурсында тілдің өзара әрекетін көрсететінін көрсетеді. Мақаланың ғылыми маңыздылығы - Қазақстанның медиа дискурсын лингвокогнитивтік тұрғыдан зерттеуге үлес қосады. Мақалада “qogam” және “madeniyet” концептері сияқты қазақстандық медиадискурстың негізгі тұжырымдамаларын талдау үшін лингвалдық желілердің семантикасы (СЛС) атты заманауи әдіснамалық құралдар қолданылады. Бұл бұқаралық ақпарат құралдарында qogamдық пікірді қалыптастыру және мағынаны қалыптастыру үшін тілдің қалай қолданылатынын жақсы түсінуге ықпал етеді. Бұл мақала филологтар мен журналистер, БАҚ-тың qogamдық пікірге ықпал ету және әлеуметтік-мәдени идеяларды қалыптастыру мәселелерімен айналысатын БАҚ зерттеушілері мен әлеуметтанушылар үшін пайдалы болуы мүмкін.

Тірек сөздер: сыни дискурс талдау, концептер, концептуалдық онтология, когнитивтік стратегия, тілдік талдау, медиакеністік, медиадискурс, лингвистикалық желілік семантика

МЕДИАДИСКУРС КАЗАХСТАНА В ЛИНГВОКОГНИТИВНОМ АСПЕКТЕ РАССМОТРЕНИЯ

*Сопиева Б.А.¹, Алдабергенова А.А.², Оспанова Ж.Т.³

*^{1,2} КазУМО и МЯ им. Абылай хана, Алматы, Казахстан

³ Astana IT-University, Астана, Казахстан

Аннотация. Актуальность статьи обусловлена реалиями современного информационного общества, в котором медиа играют ключевую роль в восприятии и оценке мировых событий, в том числе и в Казахстане. Целью статьи является исследование того, как дискурс казахстанских СМИ формирует общественное мнение и социокультурные представления посредством языковых и когнитивных структур. Основное внимание уделяется выявлению ключевых концептов (таких как *qogam* и *madeniyet*) и анализу лингвистических стратегий, используемых в массовой коммуникации. Лингвокогнитивный анализ казахстанского медиадискурса позволяет выявить структуры, влияющие на создателей и читателей текстов, и прогнозировать степень его влияния. Основные концепты, определяющие информационное пространство Казахстана, такие как *qogam* (*общество*) и *madeniyet* (*культура*), рассматриваются как домены в лингвальной организации медиaprостранства. Методология критического дискурс-анализа и когнитивная лингвистика используются для изучения текстов массовой коммуникации. Особое внимание уделяется методике «семантики лингвальных сетей», разработанной С.А. Жаботинской, для структурирования информации о медийных концептах. Исследование показывает, как языковые и когнитивные структуры формируют значение и понимание медиатекстов, отражая взаимодействие языка в казахстанском медиадискурсе. Научная значимость статьи заключается в том, что она вносит вклад в исследование медиадискурса Казахстана с лингвокогнитивной точки зрения. В статье применяются современные методологические инструменты, такие как семантика лингвальных сетей

(СЛС), для анализа ключевых концептов казахстанского медиадискурса, таких как «*qogam*» (*общество*) и «*madeniyet*» (*культура*). Это способствует лучшему пониманию того, как язык используется в массовых медиа для формирования общественного мнения и создания смыслов. Данный анализ может быть полезен для филологов и журналистов, исследователей медиа и социологов, работающих с проблемами медийного влияния на общественное мнение и формирование социокультурных представлений.

Ключевые слова: критический дискурс-анализ, концепты, концептуальная онтология, когнитивные стратегии, лингвистический анализ, медиапространства, медиадискурс, семантика лингвальных сетей

Мақала түсті / Статья поступила / Received: 13.10.2025.

Жариялауға қабылданды / Принята к публикации / Accepted: 25.12.2025.

Information about the authors:

Sopieva Bayan – PhD, senior lecturer at Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages, Almaty, Kazakhstan, <https://orcid.org/0000-0001-5740-5453>, e-mail: bayan.sopieva@mail.ru

Aldabergenova Aiyim – PhD, Associate Professor, Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages, Almaty, Kazakhstan, <https://orcid.org/0000-0001-5162-6853>, e-mail: aiyma.aldabergenova@gmail.com

Ospanova Zhanna – PhD, Assistant Professor of the Astana IT-University, Astana, Kazakhstan, <https://orcid.org/0000-0002-4369-5557>, e-mail: zhanna19@list.ru

Авторлар туралы мәлімет:

Сопиева Баян Абдужапаровна – PhD, аға оқытушы, Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті, Алматы, Қазақстан, <https://orcid.org/0000-0001-5740-5453>, e-mail: bayan.sopieva@mail.ru

Алдабергенова Айым Алдабергеновна – PhD, қауымдастырылған профессор, Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті, Алматы, Қазақстан, <https://orcid.org/0000-0001-5162-6853>, e-mail: aiyma.aldabergenova@gmail.com

Оспанова Жанна Толюбаевна – PhD, Astana IT-University профессордың ассистенті, Астана, Қазақстан, <https://orcid.org/0000-0002-4369-5557>, e-mail: zhanna19@list.ru

Информация об авторах:

Сопиева Баян Абдужапаровна – PhD, ст.преподаватель КазУМО и МЯ им. Абылай хана, Алматы, Казахстан, <https://orcid.org/0000-0001-5740-5453>, e-mail: bayan.sopieva@mail.ru

Алдабергенова Айым Алдабергеновна – PhD, PhD, ассоциированный профессор КазУМО и МЯ им. Абылай хана, Алматы, Казахстан, <https://orcid.org/0000-0001-5162-6853>, e-mail: aiyma.aldabergenova@gmail.com

Оспанова Жанна Толюбаевна – PhD, ассистент профессора, Astana IT-University, Астана, Казахстан, <https://orcid.org/0000-0002-4369-5557>, e-mail: zhanna19@list.ru